

JAN VYORAL

SOUBRUZI CHACHAŘI

Soudruzi chachaři

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Jan Vyoral

Soudruzi chachaři – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Jan Vyoral

**SOUDRUZI
CHACHAŘI**

Ilustroval Petr Vyoral

© Jan Vyoral, 2016
Illustrations © Petr Vyoral, 2016
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2016

ISBN v tištěné verzi 978-80-7505-493-7
ISBN e-knihy 978-80-7505-565-1 (1. zveřejnění, 2016)

OBSAH

O knize plné chacharů	9
Byl jsem u THP chacharů	13
Nástup do zaměstnání	17
První pracovní porada	35
Soudruh jogín Lux	53
Střelba soudruhů	70
Soudruh Nimrod	102
Soudruh Mattoni	117
Brigáda socialistické práce	132
Soudruzi chachaři, lidé z ráje	157

O knize plné chacharů

Tento text se mi dostal do rukou v době, kdy jsem neměla času na zbytek a kdy mi náladu kazily různé starosti. Sotva jsem se do knihy začetla, moje tíseň šla stranou. Nemohla jsem se od jejích řádků odtrhnout. Okamžitě mě pohltil styl zdánlivě lehkého vyprávění z časů, kdy opravdu bylo v našem rázovitém regionu „přesoudruhováno“. V tomto směru kniha nepřehání, a pokud si někde autor mírně přidává a nadsazuje, je to hlavně proto, aby zvýraznil absurdnost doby, v níž se urputně budoval *KOMUNISMUS – MLÁDÍ SVĚTA* a všemi prostředky se bojovalo proti prohnilemu kapitalismu. Kaleidoskop drobných příběhů z pracoviště začíná v polovině sedmdesátých let minulého století ve velkém hutním kombinátu, kam nastupuje bez špetky zkušeností nová posila – mladý stavař – do provozu investiční výstavby. Ocitá se ve víru socialistického pracovního procesu a před jeho zraky defiluje den co den panoptikum postaviček s přílehlými přezdívkami: věčně telefonující soudruh vedoucí odboru Kytara, levnými cigaretami načichlý soudruh Rolko, vytáhlá soudružka

Nudla, vyvinutá soudružka Ceckoun i nepřeslechnutelná soudružka Trandák, nosatý soudruh Gargamel, vypasený soudruh Bachor, mrňavý soudruh Permon, snad jediný zdravě žijící a s prostředím neladící soudruh jogín Lux...

Nechte se vtáhnout do děje, kdo jste pamětníky, ohlédněte se za svými životy a posuďte, zda to tak nějak skutečně bylo. Vzpomínáte? A vy ostatní, kteří jste věkem mladší, zkuste se vžít do situace dvaadvacetiletého, který tehdy musel „s vlky výtí“. Přinejmenším se zasmějete, protože autorův svérázný humor je víc než nakažlivý.

Jana Svobodová

Většinu příběhů a situací zde popsaných prožili uvedení soudruzi v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století v národním podniku NHKG. Do písemné reportážní podoby si je dovolil převést autor tohoto díla, přímý účastník totalitního pracovního procesu.

Byl jsem u THP chacharů

Dílo *Soudruzi chachaři* je věnováno vzpomínce na víc než dvacet dlouhých let strávených „prací“ ve velkém národním podniku Ostravska v době totality. Vzpomínky se vážou konkrétně k podniku Nová huť Klementa Gottwalda, zkráceně NHKG.

Při zaměstnaneckém pobytu v normalizační době i krátce po totalitě jsem v NHKG poznal mnoho různých osob i mnoho soudruhů. Na některé vzpomínám rád, na ostatní si rovněž vzpomínám.

Pokud se jmenovaní v některých situacích poznají, měli by vědět, že osobně nemám vůči žádnému z nich zlý úmysl.

Pracovní život v NHKG za totality řídila soudružská partaj, která o sobě tvrdila, že je vedoucí silou ve společnosti. Nebyla to úplně pravda. Neotřesitelnou vedoucí úlohu při budování socialistické společnosti bezkonkurenčně měl tvrdý alkohol a pivo. Nejen v NHKG, ale ve všech národních podnicích byl způsob práce podobný, bez alkoholu nemyslitelný.

Alkohol byl jedinou opravdovou hnací silou každého pracovního procesu, a kdo málo pil, neměl téměř žádnou šanci na postup na společenském ani pracovním žebříčku.

Každý člověk byl v době totality soudruh a v produktivním věku musel být zaměstnán. Kdo měl smůlu, byl jen soudruh dělník, ale kdo měl trochu štěstí, byl soudruh technicko-hospodářský pracovník, zkráceně THP.

Možná by bylo výstižnější nazývat tyto soudruhy THP totalitními hospodářskými pracovníky. S ohledem na jejich výskyt na území Ostravska by sedělo trochu jiné označení: Byli to soudruzi chachaři.

Pro soudruhy THP se vymýšlela pracovní náplň, která byla velmi často zvláštní, mnohdy téměř neuvěřitelná. Příběhy a momenty z pracovního života soudruhů THP chacharů by snad mohly někomu leccos připomenout.

Pokud se čtenáři bude zdát, že je v příbězích zbytečně často používáno slovo *soudruh*, věřte prosím, že „přesoudruhováno“ rozhodně není. Byly to zlaté časy soudruhů, oslovit někoho *pane* byl skoro trestný čin. Znímám případ, kdy pravý soudruh mluvil zcela vážně o své ženě jako o soudružce manželce. Ale to už trochu předbímám.

Možná se popsané pracovní zážitky z národního podniku budou jevit čtenářům jako nadsazené, málo pravděpodobné. U neúčastných mohou vyvolat údiv, u někoho možná úsměv s poklepáním na čelo. Zejména čtenář mladší čtyřiceti let těžko uvěří, že se zde popsané situace skutečně staly. Ale staly se všechny v pracovní

době a jsou pravdivé. S odstupem času si dovoluji tvrdit, že popsané příběhy byly pravděpodobně tím nejdůležitějším, co se za totality v NHKG za mého pobytu událo.

A trochu nadsázky: Lid naší země by mohl být alespoň touto cestou po mnoha letech svobody informován o zvrhlém způsobu práce, kterým byli soudruzi THP v totalitě devastováni. Snad by stálo za zvážení uzákonit pro soudruhy THP, znásilněné zaměstnáním v socialistickém táboře, nějakou formu rehabilitace. Soudruzi THP by se mohli dočkat podobného odškodnění, jakého se po revoluci dostalo členům totalitních pomocných technických praporů, takzvaných PTP. Odškodnění by měli soudruzi THP obdržet především za totální nasazení svých zažívacích orgánů při alkoholických orgiích, provozovaných jako součást nutné pracovní náplně.

Celý svůj zažívací trakt museli soudruzi THP v pracovním procesu povinně nasazovat pro konečné vítězství socialismu nad prohnilým kapitalismem.

Na jejich obhajobu je nutno konstatovat, že všichni socialističtí pracující ani jinou možnost způsobu života a práce neměli. Kolektivní popíjení v pracovní době byl jediný způsob útěchy a úniku z reality normalizačního života, který soudruzi komouši nazývali socialismem. Pro mnohé pracovníky THP byla doba socialismu jeden dlouhý, nepřetržitý a násilný mejdan.

Vůbec nepřekvapuje, že se dodnes najde mnoho postižených pamětníků, kteří na totalitní dobu vzpomínají rádi. Je pochopitelné, že

pracovní doba prožitá při popíjení a nesčetných alkoholických oslavách zanechala v mnohých pracujících z doby totality docela příjemné vzpomínky. Mnozí by ji dokonce rádi prožívali znovu. V jejich vzpomínkách se k sobě lidé za totality chovali lépe než dnes, kdy je nutné si mzdu většinou zasloužit normální, skutečnou prací. Ano, lidé se pod vlivem alkoholu i pod vlivem krásné, byť nesmyslné ideologie chovají většinou vstřícně.

Alkohol i ideologie mívají stejně opojný účinek, ale bohužel i následky. Střízlivění bývá těžko snesitelné. Mnozí totalitní pracovníci mají dodnes jakousi doživotní kocovinu. Takto smýšlejícím pamětníkům nemá smysl odporovat, jejich postižení je nevratné.

Nástup do zaměstnání

Píše se rok 1975 a v naší rodné socialistické vlasti řádí normalizace. Mám bezprostředně po dvouleté vojenské službě a nesmím ztratit ani jeden pracovní den, nesmím zůstat nezaměstnaný.

Zaměstnat se musím nechat do tří dnů po skončení vojenské služby, jinak mě soudruzi zavřou a nazvou mě příživníkem. Mohli by mě též označit za protisocialistický živel, který odmítá pracovat pro konečné vítězství socialismu nad zlotřilým kapitalismem, což by pro mě bylo ještě horší. Pracovat v socialistickém táboře musí všichni, ani mně soudruzi výjimku neudělí.

Naše socialistická republika je ohrazena na západních hranicích neprůchodným ostnatým drátem, ve kterém trvale proudí 220 V. To proto, aby nějaký nerozumný soudruh náhodou nezatoužil pracovat v zahraničí, nebo jen vycestovat do některé ze zruďných kapitalistických zemí. Všechny kapitalistické státy touží dle soudruhů zničit naši nádhernou socialistickou vlast, ve které je nastolena jedinečná rov-

nost pracujících. Všechny továrny, doly, pole a luka jsou národní a patří lidu. V naší jedinečné socialistické vlasti je vše radostné, všichni lidé mají práci! Z rozhlasu a televize se line budovatelská hudba, oslavující radostný život v socialismu.

Neexistují žádné rozhlasové ani televizní stanice, které by mohly pracujícím lidu podat nějakou nepřijemnou zprávu. Například že se dá obtížně koupit toaletní papír. Soudruzi komentátoři rozhlasu a televize sdělují všemu lidu každou hodinu radostné zprávy o budovatelských úspěších našich dělníků, rolníků a pracující inteligence.

Všechna důležitá politická a pracovní jednání jsou vedena v soudružském a přátelském ovzduší, vždy ku prospěchu pracujícího lidu. Celá země je plná lásky k Sovětskému svazu, který je dle soudruhů jediným ochráncem míru a radosti v našem socialistickém táboře. Pokud se náhodně potká československý a sovětský soudruh stejného pohlaví, líbají se dlouze na ústa. Na všech sjezdech komoušů si naši soudruzi lásku k Sovětskému svazu vyznávají a odhlasují na věčné časy.

Kromě svých sjezdů milují soudruzi komouši rovněž První máje, které jsou svátkem práce. V ten den vyjdou v celé naší vlasti všichni pracující do prvomájových průvodů. Průvodů se kromě soudruhů komoušů musí bezpodmínečně zúčastnit všichni pracující, zejména technicko-hospodářští pracovníci.

Pokud by se prvomájového průvodu pracovník THP bezdůvodně nezúčastnil, hrozí mu přeražení do dělnického stavu. Prvomájové pochody jsou plné radosti, čtou se oslavné proslovy o budovatel-

ských úspěších socialismu, provolávají se hesla o lásce k Sovětskému svazu. Naši nejzamilovanější soudruzi se dokonce i v srpnová výročí soudružského domácího násilí značkují písmeny PS, čímž dávají najevo mrzký chtíč být se sovětskými soudruhy POŘÁD SPOLU. Proto mnoho poctivých soudruhů po pádu totality dodnes teskní ze všeho nejvíc po lásce k sovětským bratrům. Na krásný, láskyplný vztah nejsou schopni zapomenout ani po mnoha letech odloučení.

Po pádu totality se dají tyto staré krásné časy prvomájových průvodů srovnat snad jen s pochody gayů a lesbiček na Prague Pride. Dnes teplouši na svých pochodech prezentují vzájemnou lásku podobným způsobem jako kdysi soudruzi k Sovětskému svazu. Teplouši se dnes při svých průvodech domáhají registrovaného partnerství a legitimizace své lásky stejně jako kdysi komouši ke svým sovětským bratrům. Snaha teploušů je ovšem marná, protože věhlasu a velikosti prvomájových pochodů nikdy nedosáhnou, třebaže produkují úchytku lásky podobné provenience jako soudruzi komouši. Inu, teplouš není komouš, což opačně o lásce komoušů k sovětským bratrům často neplatí.

Ale vraťme se do totality a roku 1975: Já osobně nejsem ve dvaadvaceti zrovna konfliktní typ, který by chtěl dávat vládnoucím soudruhům najevo, jak mu je souboj socialismu a kapitalismu ukradený. Líbat se nechci s našimi ani se sovětskými soudruhy. Hledám jen jakýkoli větší národní podnik, kde bych mohl splynout s davem, protože cítím, že mi nic jiného nezbývá. Vůbec nevím, proč mě napadlo, že by mé přání mohl splnit národní podnik zvaný Nová huť Klementa Gottwalda v Ostravě.

Netoužím v Nové huti přímo pracovat, jen se chci nechat zaměstnat, stejně jako to dělají i v ostatních fabrikách všichni mí spoluobčané. Chci najít místo jako technicko-hospodářský pracovník ve stavební profesi. O práci nemám naprosto žádnou představu a nemám kupodivu ani obavu, že v Nové huti zaměstnání nenajdu. Novou hutí si vybírám hlavně proto, že je k této fabrice poměrně dobrý dojezd tramvají z náměstí Republiky, kde v Ostravě žiji. Ve svém podvědomí mám zafixovanou představu, že soudruzi mě zaměstnat musí. Jsem si jist, že dostanu za jakoukoli práci stejnou odměnu jako ostatní pracující. Tak mimořádně silnou sociální jistotu vládoucí soudruzi v době totality nasadili do mé mladé hlavy. Moje rozhodování je rychlé. Vyhledám v telefonním seznamu číslo NHKG a domluvím si na osobním oddělení v Nové huti přijímací pohovor.

Soudruzi mě potřebují vidět co nejdříve, takže hned druhý den ráno odjíždím tramvají do národního podniku NHKG žádat o přijetí do zaměstnání. Je mlhavý a deštivý březnový den. Na náměstí Republiky vyhlížím tramvaj číslo 9, která mě má k vyvolené fabrice poprvé dopravit. Devítka je speciální tramvajová linka pro dělnickou třídu z Ostravy a vede až k hlavní bráně NHKG. Na tramvajové zastávce u mého ostravského bydliště je shromážděno značné množství lidí, nebo spíše soudruhů. Skoro všichni soudruzi hned po ránu kouří a hodlají linkou číslo 9 do Nové hutě neodkladně odcestovat.

Do prvních dvou devítek nemám šanci nastoupit, tak jsou tramvajové vozy přeplněny soudruhy, kteří nastoupili na předchozích za-

SOUDRUZI CHACHAŘI

stávkách. Teprve do třetí soupravy se mi podaří nějak vtlačit a jsem rád, že stojím. Tramvaj je nacpaná k prasknutí, takže se celou dobu jízdy nemusím vůbec ničeho držet, stojím v pevném sevření cestujících soudruhů, natěsnaných k sobě tělo na tělo.

Skoro všichni spolucestující típli těsně před nástupem do tramvaje svoji ranní startku, z hrdel jim vane nikotin a čpí zbytkový alkohol. Soudruzi jsou blízko a nezaměnitelná kombinace dvou typických socialistických smradů mě bude trvale provázet následujících mnoho let.

Konečně vystupuji z tramvaje před hlavní branou NHKG. Všude kolem tramvajové zastávky i u hlavní brány jsou davy pracujících, všichni spěchají na ranní šichtu do útrob podniku přes hlavní bránu.

Neodkladně mířím vyhledat dle dřívější telefonické domluvy příjímáčí oddělení svého vyvoleného podniku. Brzy a poměrně snadno nacházím šedou budovu, kde mě budou soudruzi z NHKG do zaměstnání přijímat. Příjímáčí a kádrové oddělení je umístěno v samostatné budově před hlavní branou, nedaleko zastávky tramvaje. Snad proto, aby měli soudruzi akt přijetí co nejrychleji za sebou.

Hned v přízemí budovy zaklepu na bílé dveře a na vyzvání vcházím do prostorné kanceláře soudružky kádrové pracovnice, která má na starosti přijímání nových soudruhů pro NHKG. Kancelář je vybavena masivní rudou sedací soupravou a rovněž několika barevnými podobiznami významných komunistických soudruhů. Vyobrazení

soudruzi jsou pověšeni v rámech na všech stěnách místnosti v životních velikostech.

Vstupní pohovor má se mnou provést sama soudružka vedoucí kádrového oddělení. Je to velmi srdečná soudružka, která se na mě hned při prvním kontaktu povzbudivě usmívá. Z její přívětivosti mám okamžitě pocit, že budu asi přijat. Její jednání je vřelé, upřímné, vzorně soudružské. Moderní socialistická společnost si nemůže dovolit nezaměstnat mladého a nadějného stavebního technika. To se do společnosti zvané socialistická nehodí, nezapadalo by to do socialistického pojetí vytváření nových pracovních míst.

Množství práce pro socialismus je ve všech národních podnicích strašlivě mnoho, takže se nějaká pracovní náplň musí najít i zde. Vždyť zaměstnání v národním podniku NHKG našly desítky tisíc soudruhů, všichni nějakou činnost provádějí.

Pro každého soudruha je tu připravena nějaká práce, nebo spíše zaměstnání. Nevidím proto jediný důvod, proč bych se do NHKG nevešel také já.

Při proslovu soudružky kádrovačky nabývám pocitu nepostradatelnosti své osoby pro NHKG. Dozvídám se od ní, jak na mě v NHKG netrpělivě čekali. Dle jejího tvrzení Nová huť mladé stavaře pro svou gigantickou výstavbu nutně potřebuje. Soudružka má pro mě dokonce připravenou první pracovní smlouvu, stačí jen podepsat. Sedím na židli u psacího stolu a zběžně si smlouvu pročítám. Už ji chci podepsat, když tu je mé přijetí malinko pozdrženo.

Do dveří vchází starší mohutný soudruh, přímo prototyp čítankového hutníka, a je pěkně špinavý. Soudruh hutník pravděpodobně patří do skupiny nešťastníků, kteří budují socialismus vlastníma rukama. Z jeho nevybíravých slov vyplývá, že si zde v tom bordelu užil své a je rád, že práci v Nové huti alespoň přežil a dočkal se odchodu do důchodu. Ke kádrové soudružce není soudruh hutník zrovna příjemný, řekne jí pár velmi sprostých slov, odevzdá pracovní průkaz a odchází do důchodu.

Kádrovačka se i přesto donutí do jakéhosi vřelého soudružského šklebu. Před odchodem dá hutníkovi výstupní doklady a srdečně se s ním loučí pevným stiskem pravice. Přeje odcházejícímu soudruhu hutníkovi dlouhé a spokojené užití zaslouženého důchodu.

Je mi hutníka trochu líto, najednou jako bych se vcítil do jeho situace. Nechtěl bych teď být v jeho udřené soudružské kůži a jít do důchodu. Snad já sám v NHKG nebudu věčně a důchodu zde v takovém stavu nedožiji. Ale kádrová pracovnice mě z mého rozjímání vytrhne a znovu mě vrátí do soudružské reality života. Zeširoka na mě rozbalí svůj dokonalý soudružský kukuč a předpovídá mi hodně úspěchů v nastávajícím pracovním procesu. Radostně mě vybídne podepsat připravenou pracovní smlouvu. Ani nevím, co je ve smlouvě napsáno. Je mi úplně jedno, co podepisuji. Hlavně že budu zaměstnán jako THP. Netuším ještě, že mě průmyslový podnik Nová huť schlamstne na víc než dvacet let, než mě opět vyvrhne do normálního způsobu života. Po podpisu mi soudružka vysvětlí,

kam zajít na lékařskou prohlídku, kde se koná bezpečnostní školení, ke komu na první pracovní pohovor.

Poprvé v životě se ocitám ve víru socialistického pracovního procesu, všechno má svůj řádný socialistický postup. Nejdříve se musím podrobit bezpečnostnímu školení, abych se snad hned za branou podniku nezabil či psychicky nezhroutil. Gigantický kombinát z celkového pohledu vypadá jako Ocelové město z románu Julese Verna.

Ten by měl radost, jak se jeho dávné vize zhmotnily, jen asi nepředpokládal výskyt tolika soudruhů.

Lékařskou prohlídku u závodního lékaře, která prověří moji schopnost podílet se na budování socialismu, mi soudruzi umožní absolvovat až v příštím týdnu. Vypadám prý zdravě. Po nabytí znalostí o bezpečném pohybu v Nové huti tedy zaměřím do ředitelské budovy ke svému nejvyššímu nadřízenému. Jdu k vedoucímu odboru, který sídlí na ředitelství NHKG u soudruha investičního náměstka. Soudruh vedoucí odboru mi má stanovit plat a zajistit mé umístění kdesi na provozu investiční výstavby. Jak brzy pochopím, bude to mimořádně důležitá stavba prováděná za účelem definitivního vítězství socialismu nad odporným kapitalismem.

Pro dosažení vítězství nad kapitalismem se musí všechna vyrobená ocel z NHKG vyvážet do Sovětského svazu, který je hlavním odběratelem železa z Nové hutě. Z novohuťácké oceli vyrábějí největší soudruzi ocelová vozidla, která mají místo kol ocelové pásy a na střeše ocelovou rouru. Další kovové výrobky, které umí v So-